

MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMINI YANGI BOSQICHGA KO'TARISH VA TUBDAN ISLOH QILISH

Isroilova Gulnora Qaxramon qizi

Jizzax davlat pedagogika universiteti maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabasi,
G'allaorol tumani "UCHQUNCHA" nomli 5-DMTT tarbiyachisi.

e-mail.gulnoraisroilova@gmail.com

***Annotatsiya:** Maqolada maktabgacha ta'limni yangi bosqichga ko'tarish va tubdan isloh qilish va unga xos sifatlar ma'no xususiyatlari ochib berilgan; maktabgacha ta'limni yangi bosqichga ko'tarish va tubdan isloh qilish ning ma'no xususiyatlari birlamchi manbalarga tayanilib tahlil qilingan.*

***Kalit so'zlar:** ta'lim, tarbiya, maktabgacha ta'lim tashkilotlari, qarorlar, farmonlar, farmoyishlar, islohatlar, xalqaro tadqiqotlar, boshqaruv dasturi, ishtirokchilar, pedagoglar.*

RAISING AND REFORMING THE PRE-SCHOOL EDUCATION SYSTEM TO A NEW LEVEL

***Abstract:** The article reveals the characteristics of raising preschool education to a new level and radical reform and its characteristic features; The meaning of raising preschool education to a new level and radical reform is analyzed based on primary sources.*

***Key words:** education, training, pre-school educational organizations, decisions, decrees, orders, reforms, international studies, management program, participants, pedagogues.*

KIRISH (ВВЕДЕНИЕ/INTRODUCTION). O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2017 yil 16 avgust kuni umumta'lim maktablari va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi, oliy ta'lim muassasalari o'rtasida o'zaro integratsiyani ta'minlagan holda yangi o'quv yiliga tayyorgarlikning borishi, 11 yillik o'rta ta'lim tizimini joriy etish, o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi tizimini tubdan isloh qilish, yangi ochilgan oliy ta'lim muassasalari, filiallar faoliyatini tashkil etish bilan bog'liq ishlar holati bilan yaqindan tanishish maqsadida Oliy va o'rta maxsus ta'lim, O'rta maxsus kasb-hunar ta'limi markazi, Xalq ta'limi vazirliklari rahbarlarini qabul qilib va hisobotlarini tingladi.

Prezidentimiz maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyatini tubdan yaxshilash, eng ilg'or xorijiy tajribani o'rganish, har jihatdan zamonaviy tizim yaratish masalasiga to'xtalib o'tdi. Bolalarning qiziqish va intilishlarini hisobga olgan holda, ularga maktabgacha bo'lgan davrda har tomonlama puxta ta'lim va tarbiya berish, dunyoqarashini kengaytirish, mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, qalbi va ongiga milliy va umuminsoniy qadriyatlarni singdirib borish, shu orqali ularni ona Vatanga muhabbat, pokiza orzular ruhida kamol toptirish bugungi kundagi eng muhim, eng dolzarb masalalardan biri ekanini ta'kidladi. Zero, farzandlarimizning maktabda qanday o'qishi, qanday yuksak maqsadlar bilan kamol topishi ko'p jihatdan ularning maktabgacha ta'lim muassasasida oladigan tarbiyasiga bog'liqdir.

Majlisda davlatimiz rahbari tomonidan maktabgacha ta'lim tizimini tarkibiy jihatdan tubdan isloh qilish, boshqaruv tuzilmasini tashkil etish, mazkur muassasalarga bolalarni 100 foiz qamrab olishga qaratilgan alohida dastur ishlab chiqish, boshlang'ich ta'lim muassasalariga qator imtiyozlar berish, shuningdek, Xalq ta'limi vazirligi tasarrufidagi malaka oshirish institutlarida ta'lim mazmunini sifat jihatdan tubdan o'zgartirish, ularni eng ilg'or oliy ta'lim muassasalari tarkibiga o'tkazish orqali umumiy o'rta ta'lim maktablari o'qituvchilariga eng kuchli va tajribali professoro'qituvchilar ta'lim berishiga erishish borasida muhim vazifalar belgilab berildi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA (ЛИТЕРАТУРА И МЕТОДОЛОГИЯ / METHODS).

“Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-3261-sonli Qaror mazmun-mohiyati¹.

Maktabgacha ta'lim uyg'un rivojlangan shaxsni tarbiyalash, bolani butun kelajagini belgilab beradigan bilim va qadriyatlarni yosh avlod qalbiga singdirishda juda muhim ahamiyatga ega bo'lgan muassasadir. Shu bois mamlakatimizda maktabgacha ta'limni rivojlantirish va samarali faoliyat ko'rsatishiga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilinib, kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Ammo hali sohada yechimini kutayotgan qator kamchiliklar bor. Jumladan, joylardagi maktabgacha ta'lim muassasalarida moddiy-texnik bazaning nochorligi, malakali kadrlar yetishmasligi, sifatli oziq-ovqat ta'minotining pastligi kabilar bolalarni maktabgacha ta'lim bilan to'liq qamrab olishni ta'minlashga imkon bermayapti. [2]

¹ “Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish choratadbirlari to'g'risida”. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 9 sentabrdagi PQ-3261-sonli Qarori.

Aytish kerakki, bu o'ta muhim va dolzarb vazifalarni tez va sifatli bajarish O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning doimiy e'tiborida bo'lmoqda. 2017 yil 9 sentabr kuni qabul qilingan "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3261-sonli qarori ushbu fikrimizning amaliy ifodasidir. [2]

Qarorda maktabgacha ta'limni boshqarishning zamonaviy mexanizmlarini joriy etish, tarbiya va o'quv jarayonini takomillashtirish, MTMLar infratuzilmasi va moddiy-texnik ta'minotini yaxshilash bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish nazarda tutilgan.

Unga ko'ra, maktabgacha ta'lim tizimini tanqidiy o'rganish va faoliyatini yanada takomillashtirish yuzasidan takliflar ishlab chiqish bo'yicha komissiya tashkil etildi. Ushbu komissiya maktabgacha ta'lim sohasidagi qonunchilikni undagi bo'shliqlarni, korrupsiya va boshqa huquqbuzarliklarni yuzaga keltiruvchi normalarni aniqlash nuqtai nazaridan tahlil qilish, sohada davlat siyosatini amalga oshirishga, shu jumladan, zarur infratuzilmani yaratishga, xodimlarning mehnatini moddiy rag'batlantirishga, pedagog kadrlarni sifatli tayyorlash va malakasini oshirishga, xususiy sektorni rivojlantirishga to'sqinlik qiluvchi tizimli muammolarni aniqlash hamda kompleks o'rganish kabi bir qator dolzarb vazifalarni bajarishi nazarda tutilgan. Ayniqsa, ilg'or xorijiy tajribani hisobga olgan holda sifatli maktabgacha ta'limni tashkil etishga davlat talablarini qayta ko'rib chiqish, bolalarni qabul qilishning amaldagi tartibini, vakolatli davlat organlari faoliyatiga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining joriy etilishi holatini tanqidiy o'rganish ham bevosita komissiya zimmasiga yuklandi.

2018 yil 1 yanvardan boshlab, Toshkent, Nukus shaharlarida, viloyatlar markazlarida eksperiment tariqasida davlat-xususiy sheriklik shartlarida yangi maktabgacha ta'lim muassasalari tashkil etilishi ham sohada o'ziga xos yangilik, deyish mumkin. Buning uchun investorlarga yer uchastkalari, bo'sh turgan binolar foydalanish uchun ajaratiladi. Ularga soliq imtiyozlari va imtiyozli kreditlar beriladi.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha "Yo'l haritasi" tasdiqlanib, shu asosda aniq chora-tadbirlar belgilandi. Maktabgacha ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, kadrlar salohiyatini oshirish, xorij tajribasidan foydalanib, milliy tizimni yanada rivojlantirishga doir amaliy ishlarni bajarish ko'zda tutilgan.

Bir so'z bilan aytganda, Prezidentimizning "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi qarori maktabgacha ta'lim tizimini sifat jihatdan yangi bosqichga ko'tarish, yosh avlodning barkamol va yetuk shaxs bo'lib ulg'ayishida muhim ahamiyat kasb etadi.

NATIJALAR (РЕЗУЛЬТАТЫ / RESULTS). “Maktabgacha ta’lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5198-sonli Farmon hamda “O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirligi faoliyatini tashkil etish to‘g‘risida”gi PQ-3305-sonli Qaror mazmun mohiyatlari.

Mamlakatimizda milliy genofondni mustahkamlash, yosh avlodni yetuk kadrlar etib tarbiyalash masalalariga doimiy e’tibor qaratib kelinmoqda. 2017 yil 16 avgust kuni bo‘lib o‘tgan yig‘ilishda ta’lim tizimini rivojlantirishning ko‘plab yo‘nalishlari belgilab berildi. Xususan, maktabgacha ta’lim tizimini tarkibiy jihatdan tubdan isloh qilish, mazkur muassasalarga bolalarni to‘la qamrab olish bo‘yicha muhim vazifalar qo‘yilgan edi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 30 sentabrdagi “Maktabgacha ta’lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish choratadbirlari to‘g‘risida” gi PF-5198-sonli Farmoni¹ hamda “O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirligi faoliyatini tashkil etish to‘g‘risida”gi PQ-3305-sonli Qaroriga muvofiq: maktabgacha ta’lim tizimini kompleks rivojlantirish, bolalarni sog‘lom va barkamol etib tarbiyalashning barcha jihati belgilab berildi. [1]

Xususan, farmonda qayd etilganidek, mamlakatimizda so‘nggi 20 yil davomida davlat tasarrufidagi maktabgacha ta’lim muassasalari soni 45 foizdan ziyodroq kamaygan bo‘lib, bugungi kunda respublika bo‘yicha bolalarning maktabgacha ta’lim bilan qamrab olinishi 30 foizni tashkil qiladi, xolos. Shuningdek, maktabgacha ta’lim muassasalarining moddiytexnika bazasi ham zamonaviy talablarga deyarli javob bermaydi.

Qolaversa, hududlarda maktabgacha ta’lim muassasalarida ko‘proq o‘rta maxsus ma’lumotli kadrlar faoliyat yuritayotgani bois maktabga tayyorlov guruhlarida mashg‘ulotlar yetarlicha o‘tilmayotgani, ko‘plab bog‘chalar binolari talabga javob bermasligi, ayniqsa, bolalar qamrovi tumanlar kesimida olinganda, 18 - 20 foizni tashkil etishi hech kimga sir emas.

Mazkur hujjatda sohada yagona davlat siyosatini ishlab chiqish, maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalashda xorijiy tajribalardan keng foydalanish, ularga shart-sharoitlar yaratish, bolalar qamrovini bosqichmabosqich kengaytirish, yosh avlodda kitob o‘qishga qiziqish uyg‘otish, ularning sog‘lom va to‘g‘ri ovqatlanishini tashkil qilish, tibbiy xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish kabi juda dolzarb masalalar qamrab olingan. Maktabgacha ta’lim muassasalari rahbar hamda pedagog xodimlarining malakasini oshirish, qayta tayyorlash ham o‘ta muhim masalalar sifatida ko‘rsatilgani, ayniqsa, e’tiborga molik.

---

¹ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 30 sentabrdagi “Maktabgacha ta’lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish choratadbirlari to‘g‘risida” gi PF-5198-sonli Farmoni

Farmon bilan O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirligi tuzilishi bu boradagi boshqaruv tizimini takomillashtirishga xizmat qilishi, shubhasiz. Endi idoraviy mansubligidan qat’i nazar, davlat tasarrufidagi barcha maktabgacha ta’lim muassasasi mazkur vazirlik tizimiga o‘tkaziladi.

Vazirlik zimmasiga bir qator muhim vazifalar yuklatildi. Xususan, maktabgacha ta’lim sohasida yagona davlat siyosatini yuritish, ilg‘or xorijiy tajribani hisobga olib, maktabgacha yoshdagi bolalarni har jihatdan intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish uchun shartsharoit yaratish, davlat hamda nodavlat maktabgacha ta’lim muassasalari orasida sog‘lom raqobat muhitini yaratish hisobiga farzandlarimizni maktabgacha ta’lim muassasalariga bosqichma-bosqich to‘liq qamrab olinishini ta’minlash ana shular jumlasidandir.

Bundan tashqari, maktabgacha ta’lim muassasalarini milliy madaniytarixiy qadriyatlarni aks ettiruvchi va bolalikdan kitob o‘qishga qiziqishni uyg‘otuvchi o‘quv-metodik, didaktik materiallar, o‘yin hamda o‘yinchoqlar, badiiy adabiyotlar bilan ta’minlash, tajribali yuqori malakali, kasbiy jihatdan puxta tayyorlangan pedagog kadrlar va tarbiyachilarni o‘quv-tarbiya jarayoniga jalb qilish kabilar ham vazirlikning diqqat-e’tiborida bo‘ladi.

Umuman, hujjatlar uzluksiz ta’lim tizimining muhim bo‘g‘ini sanalmish maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish, maktabgacha ta’lim muassasalarining davlat hamda nodavlat tarmog‘ini kengaytirish, ularni malakali pedagog kadrlar bilan ta’minlashda dasturilamalga aylanadi.

O‘zbekiston Respublika Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2017 yil 19 oktabr kuni maktabgacha ta’lim tizimini tubdan takomillashtirish masalalariga bag‘ishlab o‘tkazilgan yig‘ilishda “Qaysi sohani olmaylik, biz zamonaviy yetuk kadrlarni tarbiyalamasdan turib biron-bir o‘zgarishga, farovon hayotga erisha olmaymiz. Bunday kadrlarni, millatning sog‘lom genofondini tayyorlash, avvalo, maktabgacha ta’lim tizimidan boshlanadi”, deb ta’kidladi.

Maktabgacha ta’lim tizimi uzluksiz ta’limning birlamchi, eng asosiy bo‘g‘ini hisoblanadi. Mutaxassis va pedagoglarning ilmiy xulosalariga ko‘ra, inson o‘z umri davomida oladigan barcha axborot va ma’lumotning 70 foizini 5 yoshgacha bo‘lgan davrda oladi. Ana shu dalilning o‘zi bolalarimizning yetuk va barkamol shaxs bo‘lib voyaga yetishida bog‘cha tarbiyasi qanchalik katta ahamiyatga ega ekanini yaqqol ko‘rsatib turibdi.

Bunga qo‘shimcha isbot qidirib uzoqqa borishning hojati yo‘q. Bog‘cha tarbiyasini olgan bola bilan bog‘chaga bormagan bolani solishtirganda, ularning fikrlash darajasi o‘rtasida yer bilan osmoncha farq borligini sezish qiyin emas.

Shuning uchun ham biz maktabgacha ta'lim tizimini qayta ko'rib chiqish masalasini davlat siyosati darajasiga ko'tarib, bu borada katta ishlarni boshlandik. Agar shu ishni har tomonlama puxta o'ylab amalga oshirmasak, butun ta'lim tizimida sifat o'zgarishiga erishishimiz, ta'limning uzluksizligini ta'minlashimiz qiyin bo'ladi, deya ta'kidladi Shavkat Mirziyoyev.

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim muassasalari tarmog'ini kengaytirish, ularning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, yangi bog'chalar qurish bo'yicha davlat dasturi qabul qilinib, amalga oshirilmoqda. Rivojlangan davlatlar tajribasi hisobga olinib, nodavlat ta'lim muassasalari, jumladan, nodavlat bog'chalar tarmog'ini kengaytirishga ham katta ahamiyat qaratilmoqda.

(O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 15 sentabrdagi "Nodavlat ta'lim xizmatlari ko'rsatish faoliyatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi PQ-3276-sonli qaror misolida) Bu esa tizimda sog'lom raqobatni shakllantirish hamda ta'lim xizmatlari turini ko'paytirishga xizmat qiladi.

Maktabgacha ta'lim sohasiga ixtisoslashgan kadrlar tayyorlash masalasiga alohida e'tibor qaratildi. "Biz qabul qilayotgan barcha-barcha qarorlarni amalga oshiradigan, farzandlarimizga bilim asoslarini, eng zarur hayotiy tushuncha va ko'nikmalarni o'rgatadiganlar yuqori malakali tarbiyachi va murabbiylardir", deya ta'kidladi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev.

Ilg'or xorijiy tajribalar asosida maktabgacha ta'lim tizimidagi pedagog kadrlar malakasini oshirish bo'yicha o'quv-reja va dasturlarni takomillashtirish, oliy ta'lim muassasalari maxsus sirtqi bo'limlarining "Maktabgacha ta'lim" yo'nalishi bo'yicha 2018-2023 yillar uchun kvotalar ajratish masalasiga e'tibor qaratildi. [3]

Yana bir muhim masala – bu maktabgacha ta'lim muassasalarida malakali tibbiy xizmatni tashkil etish, sanitariya me'yorlari va gigiyena qoidalariga to'la javob beradigan sog'lom ovqatlanish tizimini yo'lga qo'yish zarur.

Maktabgacha ta'lim muassasalariga shifokorlar ajratish, tibbiyot hamshiralarning malakasini oshirish, tez tibbiy yordam ko'rsatish uchun doridarmon, sanitariya-gigiyena vositalari bilan to'liq ta'minlash, bolalarning ovqatlanishini belgilangan me'yorlar darajasida tashkil etish zarurligi ta'kidlandi.

Yagona interaktiv davlat xizmatlari portalida "Bolalarni davlat maktabgacha ta'lim muassasalariga qabul qilish va navbatga qo'yish bo'yicha elektron dastur"ni joriy etish bo'yicha topshiriq berildi. Shuningdek, davlat maktabgacha ta'lim muassasalarining axborot-kommunikatsiya texnologiyalari vositalari bilan ta'minlanganlik va internet tarmog'iga ulanganlik holati tanqidiy o'rganilib, ularni bosqichma-bosqich zamonaviy kompyuter texnikasi bilan ta'minlash va internet tarmog'iga ulash bo'yicha chora-tadbirlar dasturi ishlab chiqiladi.

Bir soʻz bilan aytganda, biz maktabgacha taʼlim sohasida har jihatdan zamonaviy tizim yaratishimiz kerak, dedi davlatimiz rahbari. Kelgusi 3-4 yilda 5-6 yoshdagi barcha bolalarni maktabgacha taʼlimga toʻliq qamrab olishga erishmogʻimiz shart. Bu ertangi kunimizni hal qiladigan masala va biz buni albatta amalga oshirishimiz shart. [7]

Maktabgacha taʼlim tizimida amalga oshirilishi lozim boʻladigan islohotlar va istiqboldagi vazifalar.

Maktabgacha taʼlim sohasiga qoʻyilgan vazifalarning sarhisobi va kamchiliklarni bartaraf qilish maqsadida Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev raisligida 19 dekabr kuni maktabgacha taʼlim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlarni tahlil qilish va istiqboldagi vazifalarni belgilab olishga bagʻishlangan videoselektor yigʻilishi oʻtkazildi.

Maktabgacha tarbiya taʼlim tizimining birlamchi va eng muhim boʻgʻini hisoblanadi. Sogʻlom genofondni, yetuk kadrlarni tarbiyalash, avvalo, shu tizimdan boshlanadi.

Biroq shu paytgacha bu tizim rivojlanishdan ortda qolgan edi. Oxirgi

20 yil davomida davlat tasarrufidagi maktabgacha taʼlim muassasalari soni 45 foizga kamaygan. Oqibatda maktabgacha yoshdagi bolalarning 33 foizi bogʻchalarga qamrab olingan, xolos. Bu koʻrsatkich Daniyada 99 foiz, Yaponiyada 97 foiz, Janubiy Koreyada 95 foizni tashkil etadi.

Maktabgacha taʼlim muassasalarida bolalarni ijtimoiy, shaxsiy, hissiy, nutqiy, matematik, fizio-psixologik, jismoniy va ijodiy rivojlantirish boʻyicha taʼlim dasturlari joriy etilmagan.

Umuman, bogʻchalar “ota-ona ishda boʻlgan vaqtda bolaga qarab turadigan muassasa” ga aylanib qolgan.

Prezidentimiz mamlakat kelajagi va ravnaqida muhim oʻrin tutadigan bu sohaga alohida eʼtibor qaratmoqda. Mamlakatimiz hududlariga tashrifi chogʻida maktabgacha taʼlim muassasalarini kirib koʻrmoqda. Shavkat Mirziyoyev raisligida bu sohani rivojlantirish boʻyicha bir necha yigʻilishlar oʻtkazilgani ham ana shu eʼtibordan dalolat.

Davlatimiz rahbarining joriy yil 30 sentabrdagi “Maktabgacha taʼlim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi

Farmonida soha oldidagi dolzarb vazifalar va ustuvor yoʻnalishlar belgilab berildi. Shu kuni qabul qilingan Prezident qaroriga asosan, bu sohada alohida vazirlik — Oʻzbekiston Respublikasi Maktabgacha taʼlim vazirligi tashkil etildi.

Yangi vazirlik zimmasiga maktabgacha taʼlim muassasalari davlat va nodavlat tarmogʻini kengaytirish, moddiy-texnika bazasini mustahkamlash, ularni malakali

pedagog kadrlar bilan ta'minlash, muassasalarga bolalarni qamrab olishni keskin oshirish, ta'lim-tarbiya jarayonlariga zamonaviy ta'lim dasturlari va texnologiyalarini tatbiq etish orqali bolalarni maktabga tayyorlash sifatini tubdan yaxshilash vazifalari yuklandi. [8]

Bugungi kunda bu borada Davlat dasturi qabul qilinib, keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Vazirlikning hududiy boshqarmalari va tuman (shahar) bo'limlari tashkil etilib, joylardagi ahvolni yaxshilash, yangi bog'chalar qurish, jumladan, nodavlat bog'chalar tarmog'ini kengaytirishga katta ahamiyat qaratilmoqda.

MUHOKAMA (ОБСУЖДЕНИЕ / DISCUSSION). Yig'ilishda tizimda amalga oshirilayotgan ishlar muhokama qilindi.

Prezidentimiz maktabgacha ta'lim tizimidagi holatni hududlar kesimida tahlil qilib, o'z yechimini kutayotgan muammo va kamchiliklarga to'xtaldi. Xususan, joylardagi maktabgacha ta'lim muassasalarida kadrlar ta'minoti va salohiyati yetarli emasligi, sohada 57 mingdan ortiq mutaxassislar mehnat qilayotgan bo'lsa-da, ularning 85 foizini o'rta ma'lumotli kadrlar tashkil etayotgani farzandlarimizni maktab ta'limiga talab darajasida tayyorlash imkonini bermayotgani ta'kidlandi.

Maktabgacha ta'lim muassasalariga bolalar badiiy adabiyotlari yillar davomida yetkazib berilmagani, ota-onalarda bog'chaga nisbatan ishonch yo'qolgani, maktabgacha ta'lim tizimida yillar davomida ko'plab muammolar yig'ilib qolgani tanqid ostiga olindi.

Shuningdek, ko'pgina mahalliy hokimliklar tomonidan maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyati uchun zarur sharoit yaratilmagani, bog'cha binolari bo'm-bo'sh turgani, ulardan samarali foydalanish yo'lga qo'yilmaganiga alohida e'tibor qaratilib, mutasaddi rahbarlarning bu boradagi hisobotlari tinglandi.

Yig'ilishda qayd etilgan kamchiliklarni bartaraf qilish maqsadida 2018 yilning birinchi yarmida amalga oshirilishi lozim bo'lgan qator strategik vazifalar belgilab berildi.

Birinchiidan, 2017 - 2021 yillarga mo'ljallangan Dastur asosida bog'chalar qurish va rekonstruksiya qilish ishlari jadal davom ettirilishi ta'kidlandi.

2018 yil Davlat budjetidan 427 bog'chada qurilish-ta'mirlash ishlarini bajarish uchun 771 milliard so'm mablag' ajratish (jumladan, 14 tasini yangidan qurish, 256 tasini rekonstruksiya qilish va 157 tasini kapital ta'mirlash) bo'yicha topshiriq berildi.

Bu jarayonda zamonaviy qiyofaga ega bo'lgan 50, 100 va 150 o'rinli bog'cha binolari loyihalari qisqa muddatda qayta ishlab chiqilishi va bunda hududlar sharoiti hisobga olinishi, inshootlar qishda issiq, yozda salqin bo'lishi, bolalarning yuvinishi, ovqatlanishi, mashg'ulot o'tkazishi, o'ynashi, uxlashi uchun barcha sharoit yaratilishi, oshxona alohida joylashishi, eng asosiysi, yangi binolar qurilishida bolalarga ta'lim-

tarbiya berish jarayonini tashkil etish bo'yicha qo'yilayotgan talablar qat'iy inobatga olinishi lozimligi ta'kidlab o'tildi.

Ikkinchidan, davlat-xususiy sherikchilik asosida yangi turdagi maktabgacha ta'lim muassasalarini faol tashkil etish kerakligi qayd etildi. Bu masalada eng muhim muammo — sarmoya ekanligini hisobga olib, tashkil etiladigan nodavlat ta'lim muassasalariga har tomonlama ko'maklashish, kerakli kredit mablag'larini ajratish uchun har bir viloyatga tijorat banklari biriktirildi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi, Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimliklari zimmasiga bolalarni maktabgacha ta'limga qamrab olish darajasini keskin oshirish bo'yicha hududiy dasturlar ishlab chiqish, bunda har bir tuman va shaharda 10 — 15 ta yangi, jumladan, davlat-xususiy sherikchilik mexanizmi asosida maktabgacha ta'lim muassasasini tashkil etish vazifasi yuklatildi.

Xususiy bog'chalarga katta imtiyozlar berilgani, jumladan, 2018 yil 1 yanvardan boshlab, 5 yil davomida xususiy bog'chalar tomonidan tabiiy gaz va elektr energiyasi uchun sarflanadigan mablag'ning yarmi Davlat budjeti hisobidan qoplanishi ta'kidlandi. Bu ularga to'lanadigan to'lovlar oshib ketmasligini ta'minlaydi.

Uchinchidan, bog'chalarda bolalarni sog'lom ovqatlantirish va ularga berilayotgan oziq-ovqat mahsulotlari sifatini ta'minlashga alohida e'tibor qaratish zarurligi qayd etildi. Shundan kelib chiqib, buning uchun ajratilayotgan mablag' miqdorini oshirish chorasini ko'rish yuklatildi.

Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar hokimliklariga 2018 yildan boshlab har bir maktabgacha ta'lim muassasasiga 10 — 15 nafar fermerni sifatli oziq-ovqat mahsulotlarini arzon narxlarda yetkazib berish uchun biriktirish topshirildi.

Bolalar bog'chalariga tayyor sifatli issiq ovqat yetkazib beradigan davlat korxonasi tashkil etish va "Ketrinq" xizmatini yo'lga qo'yish mexanizmini ishlab chiqish vazifasi qo'yildi.

To'rtinchidan, bog'chalarda ta'lim-tarbiya va tibbiy xizmat sifatini oshirishga alohida e'tibor qaratildi. Jumladan, 2018 yili maktabgacha ta'lim muassasalarini Janubiy Koreya tajribasi asosida uslubiy va didaktik o'yinlar, o'yinchoqlar, mebel va boshqa texnik vositalar bilan ta'minlash me'yorlari ishlab chiqiladi.

Maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat talablari, ta'lim-tarbiya dasturlarini ilg'or xorijiy tajribalar asosida takomillashtirish, ularda bolalarga o'qish va yozishni turli o'yinlar orqali o'rgatishni nazarda tutish lozimligi ta'kidlandi.

Yuqori malakali tarbiyachi va murabbiy kadrlarni tayyorlash va malakasini oshirish masalasiga alohida e'tibor qaratilib, bu borada Maktabgacha ta'lim vazirligi

tizimida Maktabgacha ta'lim muassasalari rahbar va mutaxassislarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish instituti faoliyati takomillashtirilishi qayd etildi.

Mazkur institutda zamonaviy qayta tayyorlash va malaka oshirish kurslarini yo'lga qo'yish orqali tizimdagi rahbar va pedagog kadrlar salohiyatini uzluksiz oshirib borish, shuningdek, ilg'or pedagogik usul va uslublar ishlab chiqish, o'quv va o'quv-metodik adabiyotlarning yangi avlodini yaratish va nashr etishni tashkil etishga alohida e'tibor qaratildi.

Shuningdek, maktabgacha ta'lim uchun kadrlar tayyorlaydigan institutlarning qabul kvotalarini real ehtiyojdan kelib chiqib belgilash hamda maktabgacha ta'lim pedagoglariga qo'yiladigan talablarni qayta ko'rib chiqish topshirildi.

Beshinchidan, maktabgacha ta'lim sohasini takomillashtirish bo'yicha xorijiy investitsiyalarni keng jalb qilish vazifasi qo'yildi. Jumladan, Jahon bankining Ta'limda global hamkorlik tashkiloti bilan hamkorlikda "Bolalarni ilk yoshdan rivojlantirishni takomillashtirish" loyihasi doirasida 2019 — 2022 yillarda 10 million dollar miqdoridagi grant va 50 million dollar miqdoridagi imtiyozli kreditni maktabgacha ta'lim sohasini rivojlantirishga yo'naltirish bo'yicha loyiha konsepsiyasi ishlab chiqish zarurligi ta'kidlandi.

Oltinchidan, maktabgacha ta'lim sohasiga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar bazasini tubdan takomillashtirish masalasiga alohida e'tibor qaratildi. Shu maqsadda Vazirlar Mahkamasi va Maktabgacha ta'lim vazirligiga ilg'or xorijiy tajriba asosida "Maktabgacha ta'lim to'g'risida"gi qonun loyihasini ishlab chiqish topshirildi.

Yettinchidan, Davlat arxitektura va qurilish qo'mitasiga tegishli vazirlik va idoralar bilan birgalikda bog'chalarni qurish va rekonstruksiya qilish ishlarini loyihalashni tubdan qayta ko'rib chiqish yuklatildi.

Maktabgacha ta'lim sifati — ertangi kunimizni hal qiladigan masala. Maktabgacha ta'lim sohasini rivojlantirish faqatgina yangi tashkil etilgan vazirlikning vazifasi emas. Bu Prezident, Bosh vazir va uning o'rinbosarlaridan boshlab, tuman hokimi, eng quyi idora rahbarigacha — barchamizning eng muhim vazifamiz bo'lishi kerak, dedi davlatimiz rahbari.

O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimini Janubiy Koreya tajribasi asosida isloh qilish jarayonlari.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Koreya Respublikasiga 2017 yil 22-25 noyabr kunlari davlat tashrifi doirasida Maktabgacha ta'lim vazirligi tomonidan 20 ga yaqin uchrashuvlar o'tkazilib, tajriba almashinuvi, O'zbekistonda eksperimental tarzda bolalar bog'chalarini ochish, birgalikda kadrlar tayyorlash va ilmiy izlanishlar olib borish imkoniyatlarini o'rganib chiqish bo'yicha kelishuvlarga erishildi.

Safar doirasida O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta‘lim vazirligi tomonidan Koreyaning qator maktabgacha ta‘lim va boshqa turdagi muassasalariga tashriflar uyushtirildi va ularning faoliyati o‘rganildi, jumladan bog‘chalarning o‘ziga xos jihatlari, qo‘llanilayotgan ta‘lim berish uslublari, moliyalashtirish va to‘lov tizimlari, pedagogik xodimlarning malaka darajasi va xizmat sharoitlari, oziq-ovqat va moddiy-texnik ta‘minot hamda sohalariga tegishli dasturlar va uslublar atroflicha o‘rganildi.

Pedagoglar faoliyati uchun maksimal qulay sharoitlarning yaratilgani, pedagogning ijodiy erkinligi, katta hajmdagi hisobotlarning yo‘qligi, davlat bog‘chalari pedagoglari ijtimoiy statusining yuqoriligi, bolalar o‘zlarini namoyon qilishlari uchun yaratilgan ijodiy muhit, jumladan xonalarning hatto kichik detallarigacha qulay dizayni va jihozlangani, ular uchun boy adabiyotlar va rivojlantiruvchi o‘yinlarning mavjudligi, erta bolalikdan jamiyatda o‘zini tutish va shaxsiy gigiyena ko‘nikmalarini tarbiya qilish kabi alohida jihatlari Koreya maktabgacha ta‘lim tizimi muvaffaqiyatining asosini tashkil etadi.

Alohida e‘tibor qaratish lozim bo‘lgan yana bir jihat, davlat jamiyatning eng himoyalangan qatlamlari, kam ta‘minlangan oilalar va nogiron bolalarga, birinchi navbatda g‘amxo‘rlik ko‘rsatadi va bog‘chalarga qabul davomida ularga ustuvorlik prinsipini qo‘llaydi va shu sababli ham, Koreyada inklyuziv ta‘lim prinsiplari tahsinga sazovordir.

Koreyaning ta‘lim tizimiga kadrlar tayyorlashga ixtisoslashgan va tasarrufida maktabgacha ta‘lim muassalari bo‘lgan oliy ta‘lim muassasalari bilan hamkorlikni rivojlantirish maqsadida Sanmyong Universiteti, (Sangmyung University) hamda Chung-Ang Universiteti (Chung-Ang University) bilan Hadli kelishuvlar imzolandi, shuningdek Chonnam Milliy Universiteti (Chonnam National University) bilan hamkorlik memorandumlari imzolandi.

Kelishuvlar va Memorandum doirasida quyidagi sohalaridagi hamkorlik nazarda tutilgan: talabalar, ilmiy-pedagogik va boshqaruv mutaxassislari o‘rtasida tajriba almashinuvlari, kadrlar tayyorlash, qayta tayyorlash va malaka oshirishga qaratilgan choralar, jumladan eng yangi dasturlar va uslublarni joriy qilish, hamkorlikda tadqiqotlar, konferensiyalar, ko‘rgazma va seminarlarni amalga oshirish, maktabgacha ta‘lim mutaxassislarni tayyorlash bo‘yicha maxsus qo‘shma magistrlik va doktorlik dasturlarini tashkil etish, shuningdek O‘zbekistonda eksperimental ravishda Koreya tizimiga asoslangan eksperimental bog‘chalarni tashkil etish kabi muhim vazifalar nazarda tutilgan.

Maktabgacha ta‘lim vazirligi delegatsiyasining Koreya Respublikasiga tashrifi davomida bolalarning erta rivojlanishi va maktabgacha ta‘lim tizimi sohasiga

ixtisoslashgan nufuzli ilmiy-tadqiqot institutlari bilan uchrashuvlar ham o'tkazildi. Jumladan, 2017 yilning 23 noyabr kuni Koreya bolalar parvarishi va maktabgacha ta'lim masalalarini o'rganish Instituti (KICCE) bilan Hadli kelishuv imzolandi. Kelishuv doirasida Maktabgacha ta'lim vazirligi va KICCE hamkorligida qo'shma tadqiqotlar o'tkaziladi, pedagogik kadrlarni tayyorlash orqali tajriba almashinuviga qaratilgan dasturlar amalga oshiriladi, seminarlar va konferensiyalar tashkil etiladi. Shu bilan bir qatorda hamkorlik asosida maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish strategiyalarining ishlab chiqilishi, ta'lim dasturlari va standartlarining qayta ko'rib chiqilishi, ta'lim statistikasini joriy qilish nazarda tutilgan.

Seul bolalarni erta rivojlantirishga ko'maklashish Instituti (Seoul Early Childhood Education Promotion Institute) bilan 2017 yilning 22 noyabr kuni o'tkazilgan uchrashuv chog'ida qo'shma tadqiqotlarni o'tkazish, tajriba almashinuvi, ilmiy tadqiqotlar natijalarini amaliyotga tatbiq qilish imkoniyatini beruvchi hamkorlikdagi ilmiy-amaliy tadqiqot muassasalarini tashkil etish, o'quv-uslubiy materiallarni tayyorlash borasida kelgusida hamkorlik bitimlarini imzolash kelishib olindi.

Yana bir samarali uchrashuv – Maktabgacha ta'lim vazirligining eng muhim salohiyatli hamkori – Koreya Respublikasi Ta'lim vazirligining Maktabgacha ta'lim va bola parvarishi Departamentida bo'lib o'tdi.

Uchrashuvda Koreya tomoni O'zbekiston delegatsiyasiga Koreyada maktabgacha ta'lim va bola parvarishi bosqichlari, sohani rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish prinsiplari, yangi NURI maktabgacha ta'lim Milliy dasturini joriy qilish jihatlari haqida ma'lumot berdilar. Shuningdek, to'lov tizimlari, ta'lim muassasasi turidan kelib chiqqan holda narxlarni belgilash prinsiplari, Davlatning maktabgacha ta'limga yo'naltirayotgan harajatlari, shuningdek istiqboldagi rejalar, jumladan, maktabgacha ta'lim strukturasi Davlat bog'chalari ulushini kengaytirish, elektron qabul tizimini joriy qilish, pedagoglar malakasini oshirish hamda sohani takomillashtirish tendensiyalari haqida ham ma'lumotlar berildi.

XULOSA (ЗАКЛЮЧЕНИЕ / CONCLUSION). Koreya Respublikasining tajribasi albatta e'tiborga molik va ishonamizki, O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimini isloh qilish jarayonlarida bu boradagi Koreya modeli elementlari albatta o'z aksini topadi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI (ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES)

1. “Maktabgacha ta’lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 30 sentabrdagi PF-5198-sonli Farmoni.
2. “Maktabgacha ta’lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 9 sentabrdagi PQ-3261-sonli Qarori.
3. “Nodavlat ta’lim xizmatlari ko‘rsatish faoliyatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 15 sentabrdagi PQ-3276-sonli Qarori.
4. “O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirligi faoliyatini tashkil etish to‘g‘risida”. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 30 sentabrdagi PQ-3305-sonli Qarori.
5. Mirziyoyev Sh.M. “Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligi garovi” mavzusidagi O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi ma’ruzasi. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. 48 b.
6. Safarov, B.N. (2022). PIRLS-XALQARO O‘QISH SAVODXONLIGINI O‘RGANISH BO‘YICHA TARAQQIYOT. Ta’lim faoliyatida innovatsion rivojlanish , 1 (5), 134-138.
7. Safarov, B.N. (2022 yil, noyabr). MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTLARIDA PEDAGOGIK KOUCHINGNI TOSHKIL ETISHNING DOLZARBLIGI. 21- ASRDA INNOVATSION TA’LIMNING O‘RNI VA AHAMIYATIGA BASHLANGAN XALQARO KONFERENSIYADA (1-jild, 8-son, 30-35-betlar).
8. Safarov, B. (2021). 6-7 yoshli bolalarni maktab ta’limiga tayyorlashda matematika mashg‘ulotlarini ahamiyati: 6-7 yoshli bolalarni maktab ta’limiga tayyorlashda matematika mashg‘ulotlarini ahamiyati. Maktabgacha ta’lim jurnali , 2 (2).
9. Norboyevich, SB, & Axmadjonovna, BM (2023). TA’LIM MUASSASALARIDA TA’LIM-TARBIYA JARAYONINI SAMARALI TASHKIL ETISHNING BOSHQARUV PRINSPLARI. Ta’lim faoliyatida innovatsion rivojlanish , 2 (4), 18-23.
10. Мелиев Х. А., Сафаров Б. Н. ОИЛА, МАКТАБ ВА МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ТАШКИЛОТИ ҲАМКОРЛИГИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ МАЗМУНИ //Academic research in educational sciences. – 2021. – Т. 2. – №. 11. – С. 1312-1316.
11. Во‘ltakov S., Begaliyeva H. TA’LIM JARAYONIDA KREATIV FIKRLASHNING AHAMIYATI //Академические исследования в современной науке. – 2023. – Т. 2. – №. 9. – С. 129-132.